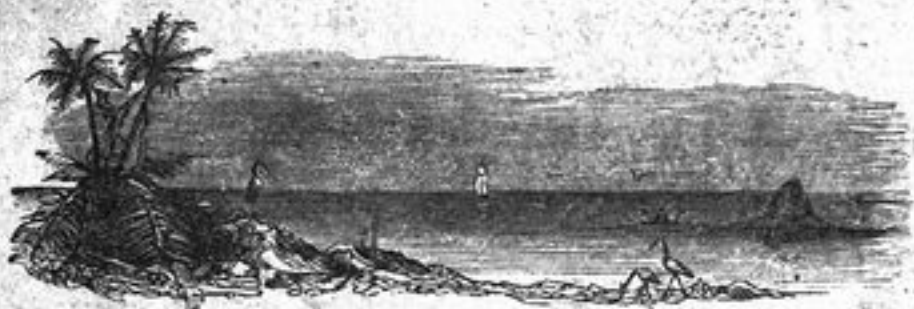

**ЧИГИРИНСКІЙ
КОВЗАРЬ**

II

ГАЙДАМАКЫ.

САНКТПЕТЕРБУРГЪ.

ЧИГИРИНСКІЙ КОБЗАРЬ

И

ГАЙДАМАКЪ.

ЧИГИРИНСКІЙ КОБЗАРЬ

И

ГАЙДАМАКЫ.

ДВѢ ПОЭМЫ НА МАЛОРОССІЙСКОМЪ ЯЗЫКЪ,

Т. Г. Шевченка.

НОВОЕ ИЗДАНИЕ.

Съ Картинкою.

Пишовъ Кобзарь по улицѣ—
Съ журбы якъ заграє!
Кругомъ хлопци навпрѣдкы,
А винъ вимовляє:
„Нехай буде оттакычки!“ .....

—

САНКТПЕТЕРБУРГЪ.

—

1844.

ПЕЧАТАТЬ ПОЗВОЛЯЕТСЯ

съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи представлено было
въ Ценсурный Комитетъ узаконенное число экзем-
плярровъ. С. Петербургъ, 27 Февраля 1843 года.

Ценсоръ *П. Корсаковъ.*

I.

Думы мои, думы мои,
Лыхо мени зъ вами!
На що стали на папирі
Сумными рядами?...
Чомъ васъ вперть не розвіявъ
Въ степу, якъ пылыну?
Чомъ васъ лыхо не прыспало,
Якъ свою дытыну?...

Бо васъ лыхо на свить на смихъ породило,
 Поливала слъозы... чомъ не затопылы,
 Не вынесли въ море, не розмылы въ поли?..
 Не пытамы бѣ, люды—що въ мене болыть?
 Не пытамы бѣ, за що прокльнаю долю,
 Чого нужу свитомъ? — «Ничого робыть»
 Не сказаыбѣ на смихъ...

Квиты мои, диты!

На що васъ кохавъ я, на що доглядавъ?
 Чы заплаче сердце одно на всимъ свити,
 Якъ я зъ вами плакавъ?.. Може и вгадавъ...
 Може найдетця дивоче
 Серце, кари очи,
 Що заплачуть на си думы —
 Я билше не хочу...
 Одну слъозу зъ очей карыхъ —
 И... панъ надъ панами!...

Думы мои, думы мои!
 Лыхо жъ мени зъ вами!...

За каріи очынята,
За чорніи бровы
Серце рвалося, сміялось,
Выливало мову,
Выливало, якъ ушло,
За темніи ночи,
За вишневий садъ зелений,
За ласкы дивочи...
За степы, та за могылы,
Що на Украини
Серце мило, не хотіло
Спивать на чужині....
Не хотілось въ сингу, въ лесі,
Козацку громаду
Зъ булавами, зъ бунчуками
Збирать на пораду...
Нехайі души козацкіи
Въ Украини витають —
Тамъ широко, тамъ весело
Одъ краю до краю....
Якъ та воля, що минулась,
Дніпръ широкий — море,
Степъ и степъ, ревуть пороги,
И могылы — горы, —

Тамъ родилась, гарцювала
Козацкая воля;
Тамъ Шляхтою, Татарамы
Засивала поле,
Засивала трупомъ поле,
Поки не остыло...
Лягла спочыть... а тымъ часомъ
Выросла могила,
А надъ нею Орель чорний
Сторожемъ лигае
И про неї добрымъ людямъ
Кобзари спивають,
Все спивають, якъ діялось,
Слипи небораки, —
Бо дотепни... А я,... а я
Тільки вмю плакати,
Тільки сльозы за Україну,...
А слова — не має...
А за лихо—.... Та цуръ йому!
Хто його не знає!....
А зато, той, що дивитця
На людей душою —
Пекло йому на симъ свити,
А на тымъ...

Журбою

Не накличу собі доли,
 Коли такъ не маю.
 Нехай злыдни живуть три дни —
 Я ихъ заховаю,
 Заховаю змію люту
 Коло свого серця,
 Щобъ ворогы не бачылы,
 Якъ лыхо смієця...
 Нехай думка, якъ той воронъ,
 Литає, та кряче,
 А серденько соловейкомъ
 Щебече, та плаче
 Нышкомъ — люды непобачуть,
 То її не засмієця...
 Не втирайте жъ мои сльозы,
 Нехай собі лютця,
 Чуже поле поливають
 Що дня и що ночи,
 Поки поны... не засыплють
 Чужымъ пискомъ очи...
 Оттаке-то... а що робить!
 Журба не поможе.

Хто жъ сироти завидуе —
Карай того, Боже!

Думы мои, думы мои,
Квиты мои, диты!
Выроставъ васъ, доглядавъ васъ —
Дежъ мени васъ диты?...
Въ Украину идить, диты!
Въ нашу Украину,
По пидъ тыню, сиротамы,
А я — тутъ загыну.
Тамъ найдете щыре серце
И слово ласкаве,
Тамъ найдете щыру правду,
А ще, може, и славу...

Прывитай же, моя нецько!
Моя Украинно!
Моихъ дитокъ не розумныхъ,
Якъ свою дитыну.

II.

ПЕРЕБЕНДЯ.

Перебендя старій, сліпий —
Хто його не знае!
Вишь усюды вештаеця,
Та на кобзи грае, —
А хто грае, того знають
И дякують люды.
Вишь имъ тугу розганяе,
Хоть самъ свитомъ пудить.
Попидътыню сирромаха
И днюе її почуе,
Нема йому въ свити хаты;
Недоля жартуе
Надъ старою головою, —
А йому байдуже:
Сяде соби, заспивае —
«Ой не шуми, луже!»
Заспивае, тай згадае,

Що виць сиротина,
 Пожуритця, посумує,
 Сядячи підъ тыномъ.

Оттакій-то Перебендя,
 Старій, та химерній:
 Заспиває про *Чалого*,
 На *Горлицю* зверне;
 Зъ дивчатами, на выгони,
Гриця та *веснянку*,
 А у шипку, зъ парубками
Сербына, *шыкарку*;
 Зъ жонатами на бенкети
 (Де свекруха злая),
 Про тополю-лыху долю,
 А потимъ — у гаю;
 На базари про *Лазаря*;
 Або, щобъ те зналы,
 Тяжко, важко заспиває
 Якъ Сичь руйновалы. —
 Оттакій-то Перебендя,
 Старій, та химерній:
 Заспиває — засмієтця,
 А на сльозы зверне.

Витеръ віє, повиває,
 По полю гуляє —
 На могили Кобзарь сидить,
 Та на кобзи грає;
 Кругомъ його степь, якъ море
 Широке, синіє,
 За могилою—могила,
 А тамъ — тільки мріє. —
 Билій усъ, стару чупрыну
 Витеръ розвиває,
 То приляже, та послуха,
 Якъ кобзарь співає,
 Якъ серце смієтця, сліпші очі плачуть —
 Послуха,... повіє...

Старій заховавсь
 Въ степу, на могили, щобъ ніхто не-
 бачивъ,
 Щобъ витеръ по полю слова размахавъ,
 Щобъ люди не чули—бо то Боже слово,
 То серце по волі зъ Богомъ розмовля,
 То серце щебече Господною славу...
 А думка край свита на хмари гуля
 Орломъ сизокрилимъ літає, ширяє,

Ажь небо блакытне шырокымм бье,
 Спочыне на сонци, його запытае —
 Де воно почуе? — Якъ воно встаетъ? —
 Послухае моря що воно говорить? —
 Спыта чорну гору — чого ты нима? —
 И знову на небо, бо на земли горе,
 Бо на ііі, шырокійі куточка нема .
 Тому хто все знае, тому, хто все чуе:
 Що море говорить, де сонце почуе —
 Його на симъ свити ніхто неприйма:
 Одынъ винъ межъ нима, якъ сонце високе;
 Його знають люди—бо носыть земля....
 А якъ бы почулы що винъ, одинокий,
 Спива на могилы, зъ моремъ розмовля—
 На Божее слово вони бь насміялись,
 Дурнымъ бы назвали, одъ себе прогналы:
 Нехай по падъ моремъ, сказалибъ, гуля.

Добре есы, мій Кобзарю!
 Добре, батьку, робишь,
 Що спиваты, розмовляты
 На могилу ходышь!
 Ходы соби, мій голубе,
 Поки не заснуло

Твое сердце, та выпивуй
 Щобъ люды не чулы:
 А щобъ тебе не цуралысь —
 Потурай имъ, брате!...
 Скачы, вреже, якъ панъ каже —
 На те виць богатый. —

Оттакый-то Перебендя
 Старый, та химерный:
 Заспивае весильной,
 А на журбу зверне.

III.

Т О П О Л Я .

По диброви витерьъ вые,
 Гуляе по полю,
 Край дороги гне тополю
 До самого долу. —

Станъ высокій, листъ широкій
На що зеленіє ?

Кругомъ поле, якъ те море
Широке, синіє.

Чумакъ иде, подивитця
Та її голову схилить,
Чабанъ вранці зъ сопількою
Сяде на могилі,
Подивитця — серце ние :
Кругомъ ни былини : —
Одна, одна, якъ сирота
На чужині, гине !

Хто жь выкохавъ тонку, гнучку
Въ степу погыбати ?
Постривайте — все розкажу.
Слухайте жь, дивчата !

Полюбыла чорнобрыва
Козака дивчина.
Полюбыла — не спынула :
Пиншовъ — та її загмнувъ....
Якъ бы знала, що покыне —
Було бь не любыла ;

Якъ бы знала, що загине —
 Було бъ не пустыла;
 Якъ бы знала — не ходыла бъ
 Пизно за водою,
 Не стояла бъ до пивночи
 Зъ мылымъ пидъ вербою;
 Якъ бы знала!...

И то лихо —

По переду знаты,
 Що намъ въ свити зостринетця....
 Не знайте, дивчата!
 Не пытайте свою долю!....
 Само сердце знае
 Кого любить: нехай вяне,
 Поки закопають, —
 Бо не довго, чорноброви!
 Кари очынята,
 Биле личко червоніе —
 Недовго, дивчата!
 До полудня, та й завьяне,
 Бровы полыняють —
 Кохайтеса жь, любитеса,
 Якъ серденько знае.

Защебече соловейко
 Въ лузи на камни,
 Заспиває козаченько,
 Ходя по долини, —
 Спива собі, помы вийде
 Чорнобрыва зъ хаты —
 А винъ їй запытає :
 — Чы не была маты ? —
 Стануть собі, обіймутця —
 Спива соловейко :
 Послухають, розійдутця,
 Обое раденьки...
 Нихто того не побачыть,
 Нихто не спытає :
 — Де ты була, що робыла ? —
 Сама собі знає...
 Любилася, кохалася,
 А серденько мило —
 Воно чуло недоленьку,
 А сказать не вмгло ;
 Несказало — осталася,
 День и нщъ воркує,
 Якъ голубка безъ голуба, —
 А нихто не чує...

Не щибече соловсію
 Въ лузи надъ водою,
 Не співає чорнобрыва,
 Стоя підъ вербою,
 Не співає, — якъ сирота,
 Билымъ свитомъ нудыть:
 Безъ милого батько, мати
 Якъ чужин людя,
 Безъ милого сонце свитыть —
 Якъ ворогъ сміетця,
 Безъ милого скривъ могила,....
 А серденько бьетця.

Минувъ и рикъ, минувъ другий --
 Козака не мае:
 Сохне вона, якъ квіточка;
 Нихто не пытає:
 — Чого вянешь, моя доню? —...
 Мати не спытала,
 За старого, багатого
 Нищечкомъ еднала.
 — Иды доню, каже мати,
 Не викъ дивуваты!
 Виць багатый, одынокый —

Будешь пануваты.—
 — Не хочу я пануваты,
 Не пиду я мамо!
 Рушныкамы, що придбала,
 Спусти мене въ яму;
 Нехай попы заснивають,
 А дружкы поплачуть —
 Легше мени въ труни лежать,
 Якъ його побачыть. —

Не слухала стара маты,
 Робыла що знала —
 Все бачыла чорнобрыва,
 Сохла и мовчала.
 Пишла въ ночи до ворожки,
 Щобъ поворожыты —
 Чы довго іі на симъ свити
 Безъ мылаго жыты?...
 — Бабусенько, голубонько,
 Серце мое, ненько
 Скажи мени щыру правду —
 Де мылий-серденько?
 Чы живъ-здоровъ, чы винъ любить?
 Чы забудъ-покинувъ?

Скажи жъ мени — де мій млынй ?
 Край свита польну!
 Бабусенько, голубонько!
 Скажи, колы знаешь....
 Бо выдае мене маты
 За старого замижь.
 Любыть його, моя сыза!
 Серце не навчыты :
 Пишлабъ же я утопылась —
 Жаль душу згубыты....
 Колы не живъ чорнобрывий,
 Зробы, моя пташко!
 Щобъ до дому не вернулась....
 Тяжко мени, тяжко!
 Тамъ старый жде съ старостами...
 Скажи жъ мою долю. —
 — Добре, доню! Спочынь трошкы, —
 Чини жъ мою волю.
 Сама колысь дивувала —
 Тее лыхо знаю;
 Мыпулося — навчылася :
 Людямъ помагаю.
 Твою долю, моя доню!
 Позаторикъ знала,

Позаторикъ и зплячка
 Для того придбала. —
 Пишла стара, мовь каламарь,
 Достала съ полицы.
 — Ось на тоби сього дыва.
 Пиды до крышцы,
 Поки пивви не спивалы,
 Умійся водою,
 Выпый трошкы сього виля,
 Все лыхо загонтъ.
 Выпьешъ — бижы, яко мога;
 Щобъ тамъ ни кричало,
 Не оглянсья, поки станешъ
 Ажъ тамъ, де прощалась.
 Одпочынешъ; а якъ стане
 Мисяць середъ неба
 Выпый ще разъ; не приде —
 Въ третѣ выпить треба.
 За першый разъ, якъ за той рикъ,
 Будешъ ты такою;
 А за другый, середъ степу
 Тупне кинь ногою —
 Коли живый козаченько,
 То заразъ прибуде.....

А за третій, моя доню!
 Не пытай що буде.....
 Та ще, чуешь, не хрестыся —
 Бо все піде въ воду...
 Теперь же йды, подивыся
 На торишню вроду. —

Взяла зилля, поклоньмась,
 — Спасыби, бабусю! —
 Выйшла зъ хаты — чы йты, чы ни?...
 Ни! вже невернуся! —
 Пшла... Вмылась, напылася,
 Побигла, та й стала,
 Вдруге, втретѣ, та мовъ совца
 Въ степу заспывада:

«Плавай, плавай, лебедонько!
 По сыньому морю—
 Росты, росты, топоменько!
 Все въ гору, та въ гору,
 Росты тонка, та висока,
 До самой хмары, —
 Спытай Бога, чы джудуся,
 Чы не джуду пары?»

Росты, росты, подивыся
 За сынее море —
 По тимъ боци — моя доля,
 По симъ боци — горе.
 Тамъ десь мылий, чернобрыый
 По полю гуляе,
 А я плачу, лита трачу,
 Його выглядаю.
 Скажи йому, мое серце!
 Що сміютця люды,
 Скажи йому, що загыну,
 Коли не прыбуде!
 Мене маты сама хоче
 Въ землю заховаты....
 А хто жь їй головоцьку
 Буде доглядаты?
 Хто догляне, роспытае,
 На старисть поможе!
 Мамо моя!... доле моя!...
 Боже мылий, Боже!...
 Подивыся, тополенько!
 Якъ нема, заплачешь,
 До схидъ сонця, ранисицько,
 Щобъ ништо не бачывъ....

Росты жъ, сердце-тополенько
Все въ гору, та въ гору;
Плавай, плавай, лебедонько!
По бѣньому морю.»

Таку пѣсню чернобрыва
Въ степу заспивала....
Зилля дыва паробыло —
Тополею стала,
Не вернулася до дому,
Не диждала пары —
Тонка, тонка, та висока,
До самой хмары.

По диброви витерьъ вие,
Гуляе по полю,
Край дороги гие тополю,
До самого долу.

IV.

ДУМКА.

На що мени чорны бровы,
На що кари очи,
На що лита молодни,
Весели, дивочи!...
Лита мои молодни
Марно пропадають,
Очи плачуть, чорны бровы
Одъ витру лыняють;
Серце вяне, нудыть свитомъ,
Якъ пташка безъ воли —
На що жь мени краса моя,
Коли нема доли!
Тяжко мени сырою
На симъ свити жыты —
Свои люды якъ чужіи:
Ни съ кымъ говориты
Нема кому распытаты —

Чого плачуть очи?
Нема кому розказати —
Чого серце хоче,
Чого серце, якъ голубка,
День и ничь воркуе; —
Нихто його не пытае,
Не знае, не чуе.
Чужи люди не спытають —
Та й на що пытаты!
Нехай плаче сиротына,
Нехай лита тратыть! —
Плачь же, серце! плечте, очи!
Поки не заснули,
Голоснише, жалобнише,
Щобъ витры почувы,
Щобъ понесли, буйнесеньки,
За сынее море
Чорнявому, зрадливому,
На лютеє горе.

V.

ДО УКРАИНСКОГО ПЫСАКЫ.

Бьють пороги, місяць сходитъ,
Якъ и перше сходявъ —
Нема Сичи, пропавъ и той,
Хто всимъ верховодявъ,
Нема Сичи — очереты
У Днипра питають :
«Де-то наши диты дилысь?
Де вони гуляють?»
Чайка скиглыть, летаючи,
Мовъ за дитьмы плаче,
Сонце гріе, витерь віе
На степи козачій.
На тій степи скривъ могылы
Стоять, та сумують —
Питаютця у буйного :
«Де наши панують?
Де панують, бенкетують?»

Де вы забарылись?...
 Вернитея! — Дывитея,
 Жыта похылылись,
 Де паслыся ваши кони,
 Де Тырса шумила,
 Де кровь Ляха, Татарына
 Моремъ червонила —
 Вершитея!» —

. . . . .
 . . . . .
 . . . . .
 . . . . .

. . . . .

Слава не поляже;
 Не поляже, а роскаже,
 Що діялось въ свити,
 Чья правда, чья кривда
 И чьи мы диты. —
 Нашъ завзятый Головатый
 Не вмере, не загине:
 Отъ де, люды, наша слава,
 Слава Украины, —

Безъ золота, безъ каминю,
 Безъ хитрой мовы,
 А голосна, та правдыва,
 Якъ Господа слово, —
 Чы такъ, батьку-Отамане?
 Чы правду спиваю? —
 Эхъ! Якъ бы то... Та що й казать! —
 Кебеты не маю.

. . . . .
 . . . . .

— Не потурай! — Може скажешь —
 Та що зъ того буде?

Насміютця на псаломъ той,
 Що вылью слезамы,
 Насміютця!... Тяжко, батьку!

. . . . .

Поборовсябъ,
 Якъ бы малось силы;
 Заспивавъ бы — бувъ голосокъ, —
 Та позычки ззили...

Оттакс-то лыхо тяжке
 Батьку ты мій, друже!
 Блужу въ сингахъ, та самъ соби:
 «Ой не шумы, луже!»

Не втну бильше — а ты, батьку!

Якъ самъ здоровъ знаешъ,

Тебе люди поважають,

Добрий голосъ маєшь —

Спивай же имъ, мій голубе!

Про Сичь, про могилы —

Коли яку насыпали,

Кого положили,

Про старыну, про те диво,

Що було, минуло:

Утны, батьку! щобъ нехотя

На весь свить почулы,

Що діялось въ Украини,

За що погыбала,

За що слава Козацкая

На всимъ свити стала. —

. . . . .

Утны, батьку, орле сизий!

Нехай я заплачу,

Нехай свою Украину

Я ще разъ побачу,

Нехай ще разъ послухаю,

Якъ те море грає,

Якъ дивчына пидъ вербою
 Грыця заспивае;
 Не хай ще разъ усмихнеться
 Серце на чужини,
 Поки ляже въ чужу землю,
 Въ чужій домовини.

VI.

ИВАНЪ ШИДКОВА.

В. И. ШТЕРНБЕРГЪ.

1.

Було колысь въ Украини,—
 Ревилы гарматы;
 Було колысь — Запорожци
 Вмилы пановаты,
 Пановалы, добувалы
 И славу и волю —
 Минулося—осталыся

Могили по полю.
 Високіи ти могили,
 Де лягло спочыты
 Козацкее биле тило,
 Въ кытайку повыте;
 Високіи ти могили, —
 Чорніють, якъ горы,
 Та про волю нышкомъ въ поли
 Зъ витрамы говорятъ;
 Свидокъ славы, дидыщыны
 Зъ витромъ розмовляє,
 А внукъ косу несе въ росу,
 За нымы спивае.

Було колысь въ Украини —
 Лыхо танцовало,
 Журба въ шынку медъ, горилку
 Поставцемъ кружала,
 Було добре колысь жыты
 На тій Украини —
 А згадаймо, може серце
 Хоть трошкы спочыне.

2.

Чорна хмара зъ за Лыману,
Небо сонце крѣе,
Сынъ море звируюкою
То стогне, то вѣе,
Днипра гырло затопыло...
— А нуте, хлопьята,
На байдакы! Море грае —
Ходимъ погуляты! —

Высыпали Запорожци,
Лыманъ човны вкрылы.
«Граї же, море!» заспывалы.
Запинылись хвыли,
Кругомъ хвыли, якъ ти горы,—
Ни земли, ни неба.
Серце мліе, — а козакамъ
Того тилько й треба, —
Плывуть соби, та спивають;
Рыбалка лптае,
А попереду Отаманъ
Веде, куды знае;
Похожае вздовжъ байдака,

Гасне люлька въ роти ;
Поглядае сюды-туды —
Де-то быть роботн ?
Закрутивши чорни усы ,
За ухо чупрыну ,
Пиднявъ шапку — човны стали.
— Нехай ворогъ гыне !
Не въ Сынопу , Отаманы ,
Панове - молодци !
А у Царьградъ до Султана
Пойидемо въ гости. —
— Добре, батьку-Отамане ! —
Кругомъ заревило.
— Спасыби вамъ ! — Надивъ шапку.
Знову закипило
Сынѣ море. Вздовжъ байдака
Знову похожае
Панѣ Отаманѣ, та на хвилью
Мовчки поглядае.

VII.

ТАРАСОВА НИЧЪ,

На роспутти Кобзарь сидыть,
Та на кобзи грае,
Кругомъ хлопци, та дивчата,
Якъ макъ росцвитае.
Грае Кобзарь, прыспивуе,
Вымовля словами,
Якъ Москали, Орда, Ляхы
Былысь съ Козаками,
Якъ сбиралася громада
Въ недиленьку вранци,
Якъ ховалы козаченька
Въ зеленомъ байраци, —
Грае Кобзарь, прыспивуе,
Ажъ лыхо сміетця....

.....
.....

«Встає хмара зъ за Лыману ,
 А другая зъ поля :
 Зажурылась Украина —
 Така ея доля !
 Зажурылась, заплакала ,
 Якъ мала дитина —
 Нихто ея не ратує !
 Козачество гине ,
 Гине слава, батькивщина ,
 Немає де дитись, ...
 Вырастають не хрещени
 Козацкіи диты ,
 Кохаютьця не винчани ,
 Безъ пона ховають ,
 Запродана жыдамъ вира ,
 Въ церкву не пускають !...
 Якъ та галычъ поле крме ,
 Ляхы налитають ,
 Налитають — не ма кому
 Порадонькы дати .
 Обизвався Налывайко —
 Нестало кравчыны !...
 Обизвавсь козакъ Павлюга , —
 За нею полынувъ .

Обизвався Тарасъ Трясыло
 Гиркымы сльозамы :
 «Бидна моя Украино
 Стоптана Ляхамы!»

.....
 .....
 .....
 .....

Обизвався Тарасъ Трясыло
 Виру ратуваты,
 Обизвався орель сызый —
 Та й давъ Ляхамъ знаты!
 Обизвався панъ Трясыло :
 — А годи журытця!
 А ходимъ лышь, паныбраты!
 Зъ Полякамы бытця! —

Вже не три дни, не три ночи
 Бьетця панъ Трясыло —
 Одъ Лымана до Трубежу
 Трупомъ поле крылось....
 Изнемигся Козаченькс,

Тяжко зажурився...
 А поганый Конець-Польский
 Дуже звеселився :
 Зибравъ шляхту всю до купы ,
 Та й ну частоваты.
 Зибравъ Тарасъ козаченькивъ
 Порады прохаты :
 — Отаманы-товариши ,
 Браты мои, диты !
 Дайте мени парадоньку , —
 Що будемъ робити ?...
 Бенкетують вражи Ляхи
 Наше безголовья !...
 — Нехай соби бенкетують ,
 Нехай на здоровья !
 Нехай соби бенкетують ,
 Поки сонце зайде —
 А ничь-маты пораду дасть :
 Козакъ Ляха знайде.—

Лягло сонце за горою ,
 Зирки засіялы, —
 А козаки, якъ та хмара,
 Ляхивъ обступали.

Якъ ставъ мисяць середъ неба,
 Ревнула гармата :
 Прокынулись Ляшки-панки —
 Никуды втыкаты !
 Прокынулись Ляшки-панки ,
 Та її не повставалы :
 Зійшло сонце—Ляшки-панки
 Покотомъ лежалы.

Червоною гадюкою
 Несе Альта висты,
 Щобъ летилы крюкы зъ поля
 Ляшкывъ-панкывъ йисты —
 Налетилы чорни крюкы
 Ляшенькывъ будыты.. —
 Зибралося козачество
 Богу помолытысь....
 Закрякалы чорни крюкы ,
 Выймаючи очи , —
 Заспывалы Козаченькы
 Писню тыи ночи , —
 Тыи ночи кровавой ,
 Що славою стала

Тарасови, козачеству,
Ляхивъ що прыспала.—

Надъ ричкою въ чыстивъ поли
Могыла чорніе :

Де кровь текла козацкая,
Трава зеленіе.

Сыдыть воронъ на могыли,
Та зъ голоду кряче —

.....
.....

Умовкъ Кобзарь, сумуючы —
Щось руки не грають!...
Кругомъ хлопци, та дивчата
Слизонькы втирають....

Пишовъ Кобзарь по улыци —
Зъ журбы якъ заграе!
Кругомъ хлопци навпрысидкы,
А вишь вымовляє:
«Нехай буде оттакычкы!
Сыдить, диты, у запяжуху,

А я, зъ журбы, та до шынку,
 А тамъ найду свою жинку,
 Найду жинку, почастую,
 Зъ вороженькивъ покепкую.

VIII.

КАТЕРИНА.

В. А. ЖУКОВСКОМУ.

НА ПАМЯТЬ 22 АПРЕЛЯ 1838.

1.

Кохайтеса, чернобрыви!
 Та не зъ Москалямы, —
 Бо Москали—чужи люды,
 Роблять лыхо зъ вами.
 Москаль любить жартуючы;
 Жартуючы кыне,
 Пиде въ свою Московщину,

А дивчына гине...
 Якъ бы сама, щець нічого,
 А то й стара маты,
 Що родыла на світь Божый,
 Мусыть погыбаты;
 Серце вяне, співаючы,
 Кома знае, за що;
 Людэ серця не спытають,
 А скажучь «ледащо!»...
 Кохайтэся жь, чорнобрыви,
 Та не зь Москалямы,
 Бо Москалі — чужы людэ,
 Сміютця надь вамы.

Не слухала Катерына
 Ні батька, ні ценькы —
 Полюбыла Москалякы,
 Якъ знало серденько,
 Полюбыла молодого,
 Въ садочокъ ходыла,
 Покры себе, свою долю
 Такъ за напастыла. —
 Клыче маты вечерыты,
 А донька не чуе;

Де жартуе зъ Москалыкомъ ;
 Тамъ и заночуе...
 Не дви noci кари очи
 Любо цювала ,
 Поки слава на все село
 Не добрая стала .
 Нехай соби злии люды
 Що хотять , говорять , —
 Воиа любить , и не чуе ,
 Що вкралося горе :
 Пришли висты не добрыи —
 Въ походъ затрубыли ,
 Пишовъ Москаль въ Туреччину...
 Катрисую накрыли .
 Не чулася , та й байдуже ;
 Що коса покрыта !
 За милого , якъ спиваты ;
 Любо потужиты .
 Обищався чорнобрывий ;
 Коли не загыне ,
 Обищався вернутися —
 Тоди Катерина
 Буде соби Московкою ;
 Забудетця горе , —

А помы ще, нехай люди ;
 Що хотять, говорять —
 Не журитця Катерина!...
 Слизонькы втирає,
 Що дивчата на улиці
 Безъ неї співають.
 Не журитця Катерина? —
 Вмыстця сльозою,
 Визьме відра опивночи ;
 Піде за водою,
 Щобъ ворогы небачили ;
 Прійде до крышци,
 Стане собі підъ камину ;
 Заспиває *Гриця*,
 Выспивує, вимовляє,
 Ажъ коли не плаче,
 Вернулася — и раденька
 Що ніхто не бачивъ.
 Нежуритця Катерина? —
 И гадки не має!
 У новенькій хустинотці
 Въ вікно виглядає,
 Выглядає Катерина...
 Минуло півъ року,

Занудило коло серця,
 Заколело въ боку,
 Нездужає Катерина,
 Ледве, ледве дыше,...
 Вычуняла, та въ записку
 Дытну колыше,
 А жиночки лыхо дзвонять,
 Матери глузують,
 Що Москалн вертаются,
 Та въ неи почують.
 — Въ тебе дочка чорнобрыва,
 Та ще й не едына;
 А муштрує у записку
 Московського сына....
 Чорнобрывого прыдбала, —
 Мабуть, сама вчыла! —
 — Бодай же васъ, цокотухы!
 Та злыдни побылы! —

. . . . .
 . . . . .

Катерино, серце мое!
 Лишенько зъ тобою!

Де ты въ свити подинесся
 Зъ малымъ сиротою ?
 Кто спытае, прывитае,
 Безъ милого, въ свити ?
 Батько, маты — чужи люды,
 Тяжко зъ нымы жыты! —

Вычуныла Катерына.
 Одсуне кватырку,
 Поглядае на улыцю,
 Колыше дытынку,[!]
 Поглядае — не ма, не ма!
 Чы тожъ и не буде?...
 Пишла бѣ въ садокъ поплакаты,
 Такъ дивлятця люды.
 Зайде сонце — Катерына
 По садочку ходыть,
 На рученькахъ носыть сына,
 Очыци поводыть:
 — Отутъ на муштру выглядала,
 Отутъ розмовляла,
 А тамъ....а тамъ....сыну! сыну! —
 Та й не доказала....
 Зелениють по садочку

Черешни, та вишиви,
 Якъ и перше выходила,
 Катерина вийшла,
 Вийшла, та вже не спиває,
 Якъ перше спивала,
 Якъ Москаля молодого
 Въ вишникъ дождала,
 Не спиває чорнобрыва,
 Кляне свою долю,
 А тымъ часомъ, вороженьки
 Чинять свою волю,
 Кують ричи не добрыи.
 Що має робыты! —
 Якъ бы мылий-чорнобрывый —
 Умивъ бы спыныты.....
 Такъ далеко чорнобрывый —
 Не чує, не бачыть,
 Якъ ворогы сміютця їй,
 Якъ Катруся плаче.
 — Може вбытый чорнобрывый
 За тыхымъ Дунаємъ!....
 А може вже въ Московщыни
 Другую кохое! —
 Ни! чорнявый не убытый —

Випъ живый , здоровый ! —
 А де жъ найде таки очн ,
 Таки чорни бровы ?
 На край свита , въ Московщани ,
 По тимъ боци моря ,
 Нема нигде Катерины —
 Та здалась на горе —
 Вмила маты бровы даты ,
 Кари очыята ,
 Та не вмила на смъ свити
 Щастя , доли даты ,
 А безъ доли биле лычко
 Якъ квитка на поли —
 Пече сонце , гойда витерь ,
 Рве всякый по воли....
 Умывай же биле лычко
 Дрибными слезамаы —
 Бо вернулись Москалымы
 Нишнымы шляхамы .

М. Коцюбинський

Сидыть батько въ кищи стола,
Не руки схылывся,
Не дывытця на свитъ Божий,
Тяжко зажурився,
Коло його стара маты
Сидыть на ослони,
За слюзамы ледве, ледве
Вымовляе дони:
— Що весилья, доню моя!
А де жъ твоя пара?
Де свитылка зъ друженьками,
Старосты, бояра?
Въ Московщину, доню моя!...
Иды жъ ихъ шукаты,
Та не кажы добрымъ людямъ,
Що е въ тебе маты.
Проклятый часъ-годинонька,
Що ты народылась!
Якъ бы знала, до схиць сонця
Було бъ утопыла —
Здалась тоди бъ ты гадина,
Теперь Москалеви....

Доню моя, доню моя!
Цвите мій рожевий!
Якъ ягідку, якъ пташечку
Кохала, ростыла
На лышенько.... Доню моя!
Що ты паробыла!....
Оддячыла!.... Иды жъ, шукай
У Москви свекрухы,
Не слухала ричей мопхъ,
То їй послухай.
Иды, доню, найды їн,
Найды, привитайся,
Будь щаслива въ чужыхъ людяхъ!....
До насъ не вертайся,
Не вертайся, дытя мое!
Зъ далекого краю....
А хто жъ мою головоньку
Безъ тебе сховае?....
Хто заплаче надо мною,
Якъ ридна дытына?....
Хто посадить на могыли
Червону калыну!....
Хто, безъ тебе, гришню душу
Помынати буде!....

Долю моя, долю моя!
 Дытя мое любе!
 Иды одъ пасъ! — Ледве, ледве
 Поблагословила:
 — Богъ съ тобою! — та якъ мертва
 На дилъ повалылась. —
 Обизвався старый батько:
 — Чого ждешь, небого? —
 Зарыдала Катерына,
 Та бухъ йому въ ноги:
 — Просты мени, мій батечку!
 Що я наробыла,
 Просты мени, мій голубе,
 Мій соколе мыйй! —
 — Нехай тебе Богъ прощае,
 Та добрыи люди,
 Молясь Богу, та йды соби —
 Мени легше буде. —
 Ледве встала, поклонылась,
 Выйшла, мовчки, зъ хаты —
 Осталыся сиротамы
 Старый батько й маты.
 Пишла въ садокъ у вышневий,
 Богу помолылась,

Взяла земли пидъ вишнею,
 На хрестъ почепыла,
 Промовыла—не вернуса!
 Въ далекому краю,
 Въ чужу землю, чужи людѣ
 Мене заховають,
 А свои ся крыхотка
 Надо мною ляже,
 Та про долю, мое горе,
 Чужымъ людямъ скаже....
 Не розказуї, голубонько!
 Де бѣ ни заховали,
 Щобъ гришної на снѣ свити
 Людѣ не займали....
 Ты не скажешъ.... Ось хто скаже,
 Що я його маты....
 Боже ты мій!.... Лыхо мое!....
 Де мени сховатись!....
 Заховаюсь, дытя мое!
 Сама пидъ водою,
 А ты грихъ мій спокутусь
 Въ людяхъ сырою,
 Безбатьченкомъ!....

Пшла селомъ,

Плаче Катерина,
На голови хустиночка,
На рукахъ дитина;
Вийшла зъ села, — серце пне,
Назадъ подивилась,
Покивала головою,
Та й заголосила,
Якъ тополя, стала въ поли,
При бытії дорози,
Якъ роса та до схида сонця,
Покапали сльози;
За сльозами, за гиркыми
И свита не бачить,
Тільки сына прыгортає,
Цилує, та плаче,
А воно, якъ ангелятко,
Ничого не знає,
Маленькими ручицями
Пазухы шукає...
Сило сонце; зъ за диброви
Небо червоніє,
Утерлася, повернулася,
Пшла... тилько мріє.
Въ сели довго говорили

Дечого багато,
 Та не чули вже тихъ ричей
 Ни батько, ни мати....

Оттаке то на симъ свити
 Роблять людемъ люди —
 Того вяжуть, того рижуть, —
 Той самъ себе губить, —
 А завщо — Святий знае!..
 Свить, бацьця, широкий, —
 Та не ма де прихылытця
 Въ свити одынокымъ;
 Тому доля запродала
 Одъ краю до краю,
 А другому оставыла
 Те, де заховаютъ.
 Де жъ ти люди, де жъ ти добри,
 Що серце збиралось
 Зъ ними жыты, ихъ любыты?
 — Пропали, пропали! —

Есть на свити доля --
 А хто їи знае!....
 Есть на свити воля —

А хто ин мае?...
 Есть люды на свити —
 Срибломъ, злотомъ ссяють,
 Здаецця, панують —
 А доли не знають!
 Ни доли, ни воли!...
 Зъ нудьгою, та горемъ
 Жупанъ надивають,
 А плакаты — соромъ....
 Возьмить срибло, злото,
 Та будьте багати,
 А я возьму сльозы —
 Лыхо выльваты....
 Затоплю недолою
 Дрибными сльозами,
 Затопчу неволю
 Босыми ногами, —
 Тоди я веселый,
 Тоди я багатый,
 Якъ буде серденько
 По воли гуляты....

Крычать совы, спить диброва,
Зироньки сіяють,
По надъ шляхомъ, щырыцею,
Ховряшкы гуляють,
Спочывають добри люды,
Кого що втомыло —
Кого щастя, кого сльозы —
Все ничка покрыла,
Всихъ покрыла темнишнька,
Якъ диточокъ маты —
Де жъ Катрусю прыгорнула?
Чы въ лиси, чы въ хати?
Чы на поли, пидъ кошою,
Сына забавляе?
Чы въ диброви, зъ пидъ колоды,
Вовка выглядае?...
— Бодай же васъ, чорни бровы,
Никому не маты,
Колы за васъ таке лыхо
Треба одбуваты!
А що дальше спиткаетця?...
Буде лыхо, буде!

Зостринутця жовти писки
 И чужіи люди,
 Зостринетця зима люта...
 А той — чы зострине,
 Що пизнае Катерину,
 Привитає сына?...
 Зъ нымъ забула бѣ чернобрыва
 Шляхы, писки, горе:
 Винъ, якъ маты, привитає,
 Якъ братъ заговорить...
 Побачымо, почуємо!
 А помы — спочыну,
 Та тымъ часомъ, роспытаю
 Шляхъ на Московщину. —
 Далекий шляхъ, паныбраты!
 Знаю його, знаю!
 Ажъ на серци похолоне,
 Якъ його згадаю.
 Попомирявъ и я колысь,
 Шобъ його не мирять!
 Росказавъ бы про те лыхо,
 Та чы то жъ повирять!
 — Бреше, скажуть, сякый-такый!
 (Звычайно, не въ очи)

А такъ тилько, псуе мову,
 Та людей морочыть. —
 Правда ваша, правда люды!
 Та й на що те знаты,
 Що сльозамы передъ вами
 Буду выльваты!...
 На що воно!... У всякаго
 И свого чымало, —
 Цуръ же йому!... а тымъ часомъ,
 Кете лишь кресало,
 Та тютюну, — щобъ, знаєте,
 Дома не журылысь,
 А то лыхо розказувать,
 Щобъ брыдке прысылось!
 Нехай його лыхий возьме!
 Лучче жъ помиркую,
 Де то моя Катерыца
 Зъ Ивасемъ мавдруе.

За Киевомъ, та за Днипромъ,
 По нидъ темнымъ гаемъ,
 Идутъ шляхомъ чумаченькы,
Пугага спивають;
 Иде шляхомъ молодця, —

Мусить бути съ проци.
 Чого жъ смутна, не весела?
 Заплакаш очи?
 У латаніі свитотци,
 На плечахъ торбына,
 Въ руци ципокъ, а на другій
 Заснула дытына.
 Зострилася съ чумаками,
 Закрила дытыну,
 Пытаеця: — люды добри!
 Де шляхъ въ Московщину? —
 — Въ Московщину? Отцей самый.
 Далеко, небого? —
 — Въ саму Москву. Христа ради
 Дайте на дорогу!
 Бере шага, ажъ трусытця —
 Тяжко, його браты!
 Та й на вищо?.... А дытына!....
 Вона жъ його маты....
 Заплакала, пишла шляхомъ,
 Въ Броваряхъ спочыла,
 Та сынови за гиркого
 Медяныкъ купыла....
 Довго, довго сердешная

Все йшла, та пытала,
 Було таке, що й пидъ тыномъ
 Зъ сыномъ почувала....

Бачь, на що здалися кари очинята —
 Щобъ пидъ чужымъ тыномъ сльозы выль-
 вать!....

Ото жь-то дивитця, та кайтесь, дивчата,
 Щобъ не довелоя Москаля шукать,
 Щобъ не довелоя, якъ Катря шукае —
 Тоди не пытайте, за що люды ляють,
 За що не пускають въ хату почувать,
 Не пытайте, чорнобрыви, —
 Бо люды те знають,
 Кого Богъ кара на свити, —
 То й вони карають!
 Люды гнутця, якъ ти лозы,
 Куды витеръ віе.
 Сыротини сонце свитыть,
 Свитыть — та не гріе....
 Люды бъ сонце заступылы,
 Якъ бы малы сылу,
 Щобъ сыроти не свитыло,
 Сльозы не сушыло....

А за вищо, Боже мыйй!
 За що світомъ нудыть?
 Що зробыла вона людамъ?
 Чого хотять люды?
 Щобъ плакала!... Серце мое!
 Не плачь, Катерино!
 Не показуй людамъ слёзы,
 Терпы до загыну,
 А щобъ лычко не марныло,
 Съ чорнымы бровамы,
 До схпдъ сонця, въ темнымъ лиси,
 Умыйся слёзамаы,
 Умыешся, не побачуть,
 То й не засміютця,
 А серденько одпочыне,
 Поки слёзы лютця,

.....

Отаке то лыхо бачите дывчата
 Жартуючи кинувъ Катрусю свою

.....

.....

Дежъ Катруся блудить?...
 По пидъ тыню почувала,
 Раненько вставала,
 Поспишала въ Московщину.
 Ажъ — гулькѣ: зима впала:
 Свыще полемъ заверюха —
 Иде Катерина
 У лычакахъ... лыхо тяжке!
 И въ одній свытѣни,
 Иде Катря, шкандыбае,
 Дывытця — щось мріе....
 Лыбонь идуть Москалыки....
 Лыхо!... сердце мліе....
 Полетѣла, зострилася,
 Пыта — чы не мае
 Мого Ёвана чорнявого? —
 А ти — мы не знаемъ. —
 И звычайно, якъ Москалы,
 Сміютця, жартуютъ:
 — Ай, да баба! ай, да наши!
 Кого не надуютъ! —
 Подывылася Катерина:
 — И вы, бачу, люди!
 Не плачь, сыну — мое лыхо!

Що буде, тої буде!
 Пиду дальше — бильшь ходыла,
 А може й зострину,
 Оддамъ тебе, мій голубе,
 А сама загыну. —

Реве, стогне хуртовина,
 Котить, верне полемъ;
 Стоить Катря середъ поля,
 Дала слюзамъ волю.
 Утомылась заверюха,
 Де-де позихае:
 Ще бь плакала Катерина,
 Та слюзь бильшь не мае....
 Подывылась на дытну —
 Умыте слюзою,
 Червоніе, якъ квіточка
 Вранци идь росою....
 Усмихнулась Катерина,
 Тяжко усмихнулась,
 Коло серця, якъ гадина
 Чорна повернулась;
 Кругомъ, мовчки, подывылась —
 Бачить — лись чорніе,

А підъ лисомъ, крайі дороги,
 Либонь куринь мріє.
 — Ходимъ, сыну! смеркаетця,
 Кома пустять въ хату,
 А не пустять — то й на двори
 Будемъ почуваты;
 Підъ хатою заночуемъ,
 Сыну мій, Іване!
 Дежъ ты будешъ почуваты,
 Якъ мене не стане?...
 Зъ собаками, мій сыночку!
 Кохайся на двори —
 Собаки зли — покусаять,
 Та не заговорять,
 Не розкажуть, сміючыся...
 Съ псами йсты й пыты!
 Бидна моя головонько!
 Що мени робыты!...
 Сырота собака масть свою долю.

.....
 .....

Реве, свйще заверюха,
 По лису завыло,
 Якъ те море, биле поле
 Снйгомъ покотылось.
 Выйшовъ зъ хаты карбивнычый,
 Щобъ лисъ оглядиты,
 Та де тоби! Таке лыхо,
 Що не видно й свита.
 — Эге, бачу! яка fuga!
 Цуръ же йому зъ лисомъ,
 Питы въ хату.... Що тамъ таке?...
 Отъ ихъ достобиса!
 Недобра ихъ розносыла,
 Мовъ, справды, за дипломъ!
 Ныччипоре! дывысь лышень,
 Яки побилилы! —
 — Що? Москали? — Де Москали? —

— Що ты! Схаменся! —
 — Де Москали-лебедыкы?... —
 — Та онъ, подывыся. —
 Полетила Катерына
 И не одяглася.
 — Мабуть, добре Московщына
 Въ тямку іі далася!
 Бо у ночи тилькы іі знае,
 Що Москаля клыче. —
 Черезъ пенькы, заметамы
 Летыть, ледве дыше,
 Боса стала середъ шляху,
 Втерлася рукавамы,
 А Москали іі назустрічь,
 Якъ одынь, верхамы.
 — Лыхо мое, доле моя! —
 До ихъ колы гляне —
 По переду старшый иде.
 — Любый мій Иване!
 Серце мое коханее!
 Дежъ ты такъ барывся! —
 Та до його, за стремена, —
 А вивъ подывывся,
 Та шпорами коня въ боки.

— Чого жъ утикаешъ ?
 Хиба забувъ Катерину ?
 Хиба не признаешъ ?
 Подивися, мій голубе !
 Подивись на мене —
 Я Катруся твоя люба.
 На що рвешъ стремена ? —
 А винъ кося поганяе,
 Нибыто її не бачыть.
 — Постривай же, мій голубе !
 Дивись — я не плачу ;
 Ты не признавъ мене, Іване ;
 Сердце ! подивися,
 Ей же Богу ! я Катруся ! —
 — *Дура, отвяжися !*
Возьмите прозь безумную. —
 — Боже мій !... Иваю !
 И ты мене покидаешъ !
 А ты жъ присягався ! —
 — *Возьмите прозь ! — Что жъ вы стали ! —*
 — Кого ? мене взяти ?...
 За що жъ, скажи, мій голубе !
 Кому хочь оддати
 Свою Катрю, що до тебе

Въ садочокъ ходила,
 Свою Катрю, що для тебе
 Сына породила?...
 Мій батечку, мій братику!
 Хочь ты не цурайся!
 Наймичкою тобі стану...
 Зь другою кохайся...
 Зь цилымъ свитомъ... я забуду,
 Що колысь кохалась,
 Що одъ тебе сына мала,
 Покрыткою стала...
 Покрыткою... який соромъ!
 И за що я гыну!...
 Покинь мене, забудь мене,
 Та не кыдай сына.
 Не покинешь?... Серце мое,
 Не втикай одъ мене —
 Я вынесу тобі сына. —
 Кынула стремена,
 Та въ хатыну, — вертаецця,
 Несе йому сына;
 Не сповыта, заплакана
 Сердешна дитина.
 — Ось-де воно, — подивися!

Дежъ ты заховався?
 Утикъ.... не ма!... Сына, сына
 Батько одцурався....
 Боже ты мій!... Дытя мое!
 Де динусь зъ тобою?...
 Москалыкы! голубчыкы!
 Возьмить за собою,
 Не цурайтесь, лебедыкы!
 Воно сиротына,
 Возьмить його, та оддайте
 Старшому за сына,...
 Возьмить його.... Бо покыну,
 Якъ батько покынувъ, —
 Бодай його не кыдала
 Лыхая годына!...
 Грихомъ тебе на свить Божий
 Маты породыла —
 Выростай же, на смихъ людамъ! —
 На шляхъ положила.
 — Оставайся шукать батька,
 А я вже шукала.... —
 Та въ лисъ, зъ шляху, якъ нависна,
 А дытя осталось,...
 Плаче, бидне! — А Москалямъ

Байдуже — минулы.
 Воно й добре, та на лыхо
 Лиснычи почулы...

Бига Катря боса лисомъ,
 Бига, та голосыть,
 То прокльна своего Йвана,
 То плаче, то просыть,
 Выбигае на визлесея —
 Кругомъ подывылась,
 Та въ ярь.... бижить,... середъ ставу
 Мовчки опынылась....
 — Приймы, Боже! мою душу,
 А ты мое тило. —
 Шубовсть въ воду! По пидъ льодомъ
 Геть загуркотило....

Чорнобрыва Катерына
 Найшла, що шукала, —
 Дунувъ витерь подъ надъ ставомъ —
 И слиду не стало.
 То не витерь, то не буйный,
 Що дуба ламае, —
 То не лыхо, то не тяжке,

Що мати вмирає,
 Не сироти мали дити,
 Що пеньку сховали —
 Имъ зосталась добра слава,
 Могила зосталась;
 Засміють зліи люди
 Малій сиротини:
 Выльє сльози на могилу —
 Серденько спочине....
 А тому, тому на свити,
 Що йому зосталось,
 Кого батько и не бачивъ,
 Мати одиуралась?...
 Що осталось.....?
 Хто зъ нимъ заговорить?...
 Ни родины, ни хатыни, —
 Шляхи, писки, горе....
 Паньске лычко, чорни бровы
 На що? — Щобъ пизнали!...
 Змальовала, не сховала —
 Бодай помыняли!...

Ишовъ Кобзарь до Києва,
 Та сивъ спочиваты;
 Торбыцками обвишаний,
 Його повожатый,
 Мале дятя, биля його
 На сонци куняе,
 А тымъ часомъ, старый Кобзарь
Исуса спивае.
 Кто йде, йнде — не мынае,
 То бубликъ, то гроши;
 Кто старому, — а дивчата
 Шажокъ михоноши.
 Задивлятця чорноброви —
 — И босе; и голе!
 Дала, кажуть, бровынята,
 Та не дала доли!

Йнде шляхомъ до Києва
 Берлынъ шестернею,
 А въ Берлыни господня,

Съ паномъ и симъею,
 Опынввся протывъ старцивъ,
 Курява лягае, —
 Побигъ Ивась, бо зъ виконця
 Рукою махае ;...
 Дае гроши Ивасеви,
 Дывуетця пани,
 А панъ глянувъ, ... одвернувся....
 Пизнавъ, препоганій,
 Пизнавъ тїи карї очї,
 Чорни бровынята,
 Пизнавъ батько свого сына....
 Та не хоче взяти.
 Пыта пани — якъ зоветця?
 — Ивась. — *Какой милый!*—
 Берлынь рушивъ, а Ивася
 Курява покрыла.
 Полчылы, що досталы,
 Всталы сирромахы,
 Помолылись на схидъ сонця,
 Пишлы по надъ шляхомъ.

О Г Л А В Л Е Н І Е.

	стра.
I. <i>Думи мон, думи мон</i>	4
II. <i>Перебендя</i>	11
III. <i>Тополя</i>	15
IV. <i>Думка</i>	26
V. <i>До Украинского писаки</i>	28
VI. <i>Иванъ Пидкова</i>	32
VII. <i>Тарасова Ничь</i>	36
VIII. <i>Катерина</i>	42

Q. M. W. 20 = 1874
L. 1 = 1875